

In Balans 2017- deel B

Verkenning invoering nieuwe IFRSs bij beursgenoteerde ondernemingen

Publicatie datum: 12 december 2017

Autoriteit Financiële Markten

De AFM maakt zich sterk voor eerlijke en transparante financiële markten.

Als onafhankelijke gedragstoezichthouder dragen wij bij aan duurzaam financieel welzijn in Nederland.

Inhoudsopgave

1. Managementsamenvatting	4
De meeste ondernemingen zeggen beleggers uiterlijk in de jaarrekening 2017 te zullen informeren over de mogelijk significante kwantitatieve impact van IFRS 9 en IFRS 15	5
IFRS 16 heeft bij veel meer beursgenoteerde ondernemingen significante impact dan IFRS 9 en IFRS 15	5
2. Inleiding	7
3. IFRS 9 Financiële instrumenten	8
4. IFRS 15 Omzet uit contracten met klanten	10
5. IFRS 16 Leases	12
Bijlage 1 Doelstellingen, opzet en populatie van de verkenning	14

1. Managementsamenvatting

De IASB heeft met drie nieuwe standaarden de wijze waarop IFRS-toepassende ondernemingen hun financiële verslaggeving op moeten stellen, veranderd. Met ingang van 1 januari 2018 veranderen de spelregels rond de verantwoording van financiële instrumenten (IFRS 9) en rond de verantwoording van omzet (IFRS 15). Een jaar later volgt het onderwerp leases met IFRS 16.

Wij vinden het belangrijk dat beursgenoteerde ondernemingen die IFRS toepassen beleggers en andere stakeholders tijdig en goed informeren over de impact die deze nieuwe standaarden op de financiële verslaggeving zullen hebben.

Wij hebben ervoor gekozen dit jaar een verkenning uit te voeren¹. Met een vragenlijst hebben we bij 135 ondernemingen gevraagd naar de impact en voortgang van de invoering van de nieuwe IFRSs.

We zien in de antwoorden van de 103 respondenten dat IFRS 9 vooral de banken treft (door de veranderingen in het bepalen van de voorziening voor kredietverliezen). IFRS 15 levert een meer diffuus beeld op, maar treft in ieder geval telecom-, bouw- en biotechnologie-ondernemingen (vooral op omzet en toelichtingen). IFRS 16 raakt ondernemingen over de hele breedte van de markt (balansverhoudingen, EBITDA, financieringslasten). Een beperkt aantal ondernemingen geeft aan dat een nieuwe standaard ook het bedrijfsmodel kan beïnvloeden. De genoemde aanpassingen zijn echter zeer bedrijfsspecifiek en daarom in deze rapportage niet verder benoemd.

Voor de kwantitatieve impact van de nieuwe standaarden is in veel gevallen nog niet met de markt gecommuniceerd. Dit is een terugkerend patroon bij de introductie van nieuwe standaarden en is reden tot zorg. Voorspelbaarheid van gehanteerde principes bij financiële verslaggeving is een belangrijke voorwaarde voor het functioneren van kapitaalmarkten.

Uit de beantwoording door de bedrijven concluderen we² dat:

- de meeste ondernemingen zeggen uiterlijk in de jaarrekening 2017 beleggers te zullen informeren over de mogelijk significante kwantitatieve impact van IFRS 9 en IFRS 15;
- IFRS 16 van de drie onderzochte IFRSs bij het grootste aantal beursgenoteerde ondernemingen significante impact op de verslaggeving zal hebben.

¹ Zie nieuwsbericht d.d. 26 april 2017: <https://www.afm.nl/nl-nl/nieuws/2017/apr/onderzoek-overgang-regels-ifrs>

² De informatie die we met de vragenlijsten hebben verzameld, hebben wij niet gecheckt met bijvoorbeeld jaarrekeningen of halfjaarberichten. De uitkomsten van deze verkenning zijn een samenvatting van de observaties en standpunten van de beursgenoteerde ondernemingen zelf, waar we op ondernemingsniveau naar plausibiliteit van de antwoorden hebben gekeken. Zie verder bijlage 1, doelstellingen, opzet en populatie.

De meeste ondernemingen zeggen beleggers uiterlijk in de jaarrekening 2017 te zullen informeren over de mogelijk significante kwantitatieve impact van IFRS 9 en IFRS 15

De meeste ondernemingen die zeggen dat de nieuwe IFRSs een significante impact op de verslaggeving zullen hebben, geven aan tot nu toe weinig toegelicht te hebben aan beleggers en andere stakeholders over vooral de kwantitatieve effecten daarvan. We zien bovendien weinig andere communicatie over de effecten van de nieuwe IFRSs door beursfondsen aan de markt (roadshows, analistenbijeenkomsten etc.). Overigens hebben de meeste ondernemingen wel de CFO en de externe accountant al bij het proces van de invoering van de nieuwe standaarden betrokken.

IFRS 9 en IFRS 15 zijn van kracht vanaf 1 januari 2018. IFRS 16, van kracht vanaf 1 januari 2019, kan door ondernemingen vervroegd worden toegepast vanaf 1 januari 2018. Net als ESMA is de AFM van mening dat ondernemingen uiterlijk in de jaarrekening 2017 een kwalitatieve en kwantitatieve toelichting moeten geven op de impact van de nieuwe standaarden die ze vanaf 1 januari 2018 toepassen (dus impact van IFRS 16 als men deze standaard vervroegd toepast). Bij mogelijke voorwetenschap over deze impact zal een onderneming overigens al eerder en onverwijld via een persbericht de markt moeten informeren. Nagenoeg alle ondernemingen verwachten uiterlijk in de jaarrekening 2017 de kwantitatieve impact van IFRS 9 en IFRS 15 toe te kunnen lichten.

De AFM spoort beursgenoteerde ondernemingen aan de gebruiker goed te informeren over de te verwachten impact van de nieuwe IFRSs op de verslaggeving. Wij verwachten dat alle ondernemingen in de jaarrekening 2017 een kwantitatieve toelichting geven op de impact van de standaarden die zij vanaf 1 januari 2018 invoeren.

IFRS 16 heeft bij veel meer beursgenoteerde ondernemingen significante impact dan IFRS 9 en IFRS 15

Belangrijkste wijzigingen als gevolg van de invoering van IFRS 16

Geleasede activa (operational lease) komen op de balans, evenals de bijbehorende verplichtingen. Dit leidt tot een lagere solvabiliteit. Bovendien verschuift hierdoor ook de presentatie van lasten in de resultatenrekening: waar operational leasekosten in alternatieve prestatie-indicatoren als EBITDA zijn opgenomen, zijn afschrijvingen en rentelasten (de nieuwe presentatie conform IFRS 16) dat niet. Een hogere rentelast en een hogere EBITDA kan de rentedekking (rentelast/EBITDA) veranderen.

Veel beursgenoteerde ondernemingen geven aan dat IFRS 16 veel impact zal hebben op de jaarrekening. Twaalf ondernemingen, vooral banken, schrijven IFRS 9 een significante impact toe. Vijftien respondenten geven aan dat IFRS 15 een significante impact heeft (waaronder de telecom-branche). Meer dan de helft van de respondenten, breed verspreid over de deelnemende populatie en ongeacht grootte of sector, schrijft aan IFRS 16 een grote impact toe. Solvabiliteit, EBITDA en rentedekking kunnen onderdeel uitmaken van bankconvenanten. Waar

beursgenoteerde ondernemingen met hun banken geen 'GAAP-vaste'³ convenanten overeen zijn gekomen, kan zonder flexibiliteit of aanpassing het naleven van die convenanten dus in gevaar komen.

IFRS 16 is op 9 november 2017 goedgekeurd door de Europese Commissie. Voor zover ondernemingen IFRS 16 niet vervroegd zullen toepassen, sporen we hen aan deze kwantitatieve toelichting zo snel mogelijk met de markt te delen, bij voorkeur ruim vóór de jaarrekening 2018.

Tot slot merkt de AFM op dat de door de ondernemingen teruggekoppelde problemen bij het invoeren van de nieuwe standaarden of technisch zeer complex of bedrijfsspecifiek zijn, en zich daarom niet lenen voor dit rapport. Sommige issues lenen zich goed om als casuïstiek in ESMA-verband (in de European Enforcers Coordination Sessions (EECS)) te bespreken.

De AFM staat open voor overleg met beursgenoteerde ondernemingen over specifieke toepassingsvragen die uit IFRS volgen, of dat nu oude of nieuwe standaarden betreft. De AFM moedigt ondernemingen aan casussen aan de AFM voor te leggen⁴. In voorkomende gevallen heeft de AFM contact opgenomen / zal de AFM contact opnemen met ondernemingen naar aanleiding van de gegeven antwoorden in de vragenlijst.

³ Afspraak met de bank dat het halen van convenanten op dezelfde verslaggevingsgrondslagen wordt bepaald als de grondslagen die werden toegepast ten tijde van het afsluiten van de originele lening. Latere (regel)wijziging heeft dan niet het effect dat convenanten ineens niet gehaald worden.

⁴ Dit kan via fin.verslaggeving@afm.nl

2. Inleiding

De IASB heeft een drietal standaarden ingevoerd die in 2018 of 2019 zullen ingaan. IFRS 9 (Financiële instrumenten) en IFRS 15 (Omzet uit contracten met klanten) zijn van toepassing op boekjaren startend op of na 1 januari 2018. IFRS 16 gaat een jaar later in. Alle drie de standaarden zijn inmiddels goedgekeurd door de Europese Commissie⁵.

Deze drie nieuwe standaarden kunnen belangrijke wijzigingen in de financiële verslaggeving van beursgenoteerde ondernemingen veroorzaken. ESMA heeft op 27 oktober 2017 de verwachting uitgesproken dat het merendeel van deze ondernemingen uiterlijk in de jaarrekening 2017 zal communiceren met de beleggers⁶ over de impact van IFRS 9, IFRS 15 en bij vervroegde toepassing over IFRS 16. Omdat tijdens publicatie van de jaarrekening 2017 IFRS 9 en IFRS 15 daadwerkelijk gelden (voor boekjaar 2018) verwacht ESMA dat de kwalitatieve en kwantitatieve impact van IFRS 9 en IFRS 15 uiterlijk in de jaarrekening 2017 zijn toegelicht. Dat geldt ook voor IFRS 16 indien deze standaard vervroegd wordt toegepast.⁷

De verkenning waar we nu over rapporteren is de eerste stap van de AFM in haar thematische aanpak van het toezicht op de invoering en toepassing van de nieuwe IFRSs bij beursgenoteerde ondernemingen. Dit past in onze strategie om bij ondernemingen aandacht te vragen voor de nieuwe regels voordat deze worden toegepast. Volgend jaar zullen we de focus leggen op de toelichtingen die de beursgenoteerde ondernemingen in de jaarrekening geven als opvolging van de vereisten uit IAS 8.30. Deze paragraaf vereist een kwalitatieve en kwantitatieve toelichting van de impact van nieuwe, nog niet in de verslaggeving gevolgde standaarden (waaronder dus IFRS 9, 15 en 16).

In 2019 en 2020 zal de AFM zich in haar toezicht richten op de daadwerkelijke toepassing van de standaarden.

In de hoofdstukken 3, 4 en 5 staan de resultaten uit de vragenlijst onderverdeeld naar respectievelijk IFRS 9 Financiële instrumenten, IFRS 15 Omzet uit contracten met klanten en IFRS 16 Leases.

Bijlage 1 beschrijft de doelstellingen, de opzet en de populatie van de verkenning.

⁵ Zie <https://www.efrag.org/News/Public-129/EFrag-Endorsement-Status-Report---Update-9-November-2017>

⁶ Zie bijvoorbeeld voor IFRS 15: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/2016-1148_public_statement_ifrs_15.pdf

⁷ Zie https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma32-63-364_summary_of_results_of_the_fact_finding_exercise_on_ifrs_9_and_ifrs_15.pdf

3. IFRS 9 Financiële instrumenten

Inleiding

IFRS 9 vervangt een deel van de standaarden voor financiële instrumenten die tot nu toe golden. De IASB heeft aanpassingen gemaakt in het classificatiemodel voor financiële instrumenten (onder IFRS 9 gerelateerd aan het bedrijfsmodel van de onderneming met de specifieke instrumenten en de 'SPPI'-test⁸), het afwaarderen van vorderingen (van een 'geleden verlies' of 'incurred loss' model naar een 'verwacht verlies' of 'expected loss' model) en veranderingen in hedge accounting. Verzekeraars hoeven in Europa IFRS 9 pas toe te passen per 1 januari 2021, de datum waarop ook IFRS 17 (Verzekeringscontracten) van kracht wordt.

Twaalf ondernemingen hebben aangegeven dat IFRS 9 een significante impact zal hebben op hun financiële verslaggeving. Hierna geven we een overzicht van de belangrijkste resultaten uit die twaalf ingevulde vragenlijsten.

De meeste ondernemingen die aangeven dat de impact van IFRS 9 significant is, hebben nog geen kwantitatieve impact gerapporteerd

Negen van de twaalf ondernemingen met een verwachte significante impact van IFRS 9 hebben de kwantitatieve impact van de nieuwe standaard nog niet gerapporteerd. Vooral het valideren van modellen voor het bepalen van kredietverliezen en het finaal afstemmen met de accountant wordt aangegeven als reden waarom de kwantificering van de impact nog niet definitief is. Deze ondernemingen verwachten dat zij de toelichting over de kwantitatieve impact van IFRS 9 in de jaarrekening 2017 zullen opnemen.

Ongeveer de helft van de ondernemingen die aangeven dat de impact van IFRS 9 significant is, heeft de dialoog gezocht met gebruikers over de overgang naar IFRS 9

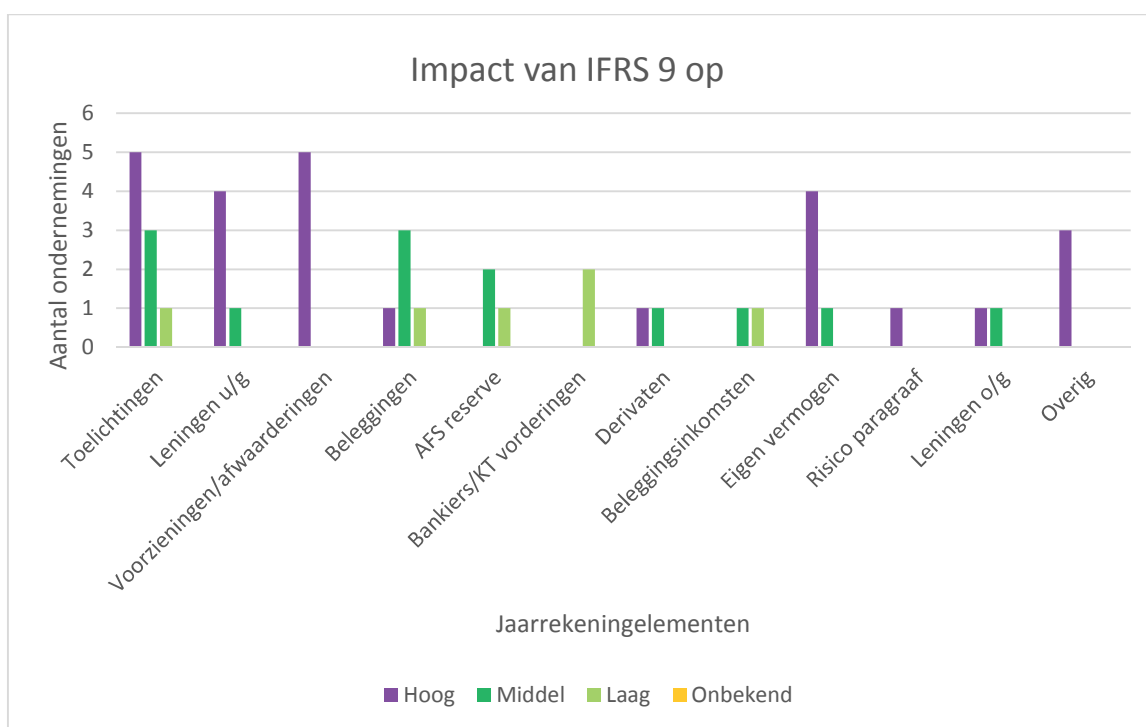
Nagenoeg alle ondernemingen met een verwachte significante impact op de financiële verslaggeving hebben de CFO en de externe accountant betrokken bij het proces van invoering van IFRS 9. Bijna de helft van hen geeft aan ook gesproken te hebben met gebruikers van de verslaggeving om deze mee te nemen in het proces van de overgang naar de nieuwe IFRS.

Voor een zo soepel mogelijke overgang naar de nieuwe verslaggevingstandaarden die de markt zo min mogelijk verstoort, is het belangrijk de gebruiker hier zo vroeg mogelijk bij te betrekken. Zo kunnen beleggers en analisten hun waarderingsmodellen tijdig aanpassen aan de nieuwe regels en kunnen ze goed gefundeerde beleggingsbeslissingen blijven nemen. Een enkele onderneming maakt er expliciet melding van dat het meenemen van de gebruiker in de veranderingen in de verslaggeving door IFRS 9 één van de vele uitdagingen was/is tijdens deze overgang.

IFRS 9 heeft impact bij een beperkt aantal ondernemingen, vooral banken

Uit de beantwoording van onze vragenlijst blijkt dat twaalf ondernemingen een significante impact van IFRS 9 verwachten op de jaarrekening. Dit zijn vooral banken. In grafiek 1 tonen we de impact van IFRS 9 op verschillende jaarrekeningelementen. Zo verwachten bijvoorbeeld vijf ondernemingen (banken) een hoge impact op de voorzieningen voor kredietverliezen.

⁸ Solely Payments of Principal and Interest, uitsluitend (terug)betalingen van de hoofdsom en rente.

Grafiek 1: Impact van IFRS 9 op jaarrekeningelementen

Het tier-1 vermogen van de banken (de meest solide basis om te voldoen aan de minimale kapitaaleisen) die de vragenlijst hebben ingevuld, zal door IFRS 9 veranderen, maar hun inschatting is dat dit in geringe mate (tussen de 0,25 en 0,5 basispunten) zal gebeuren.

Tien andere ondernemingen hebben aangegeven dat de impact van IFRS 9 op de verslaggeving nog niet bekend is. Drie daarvan waren ten tijde van het invullen van onze vragenlijst nog niet begonnen met hun analyse van de impact van IFRS 9; hier zaten geen banken bij. Bijna alle ondernemingen geven aan te verwachten uiterlijk in de jaarrekening 2017 de impact te kunnen toelichten.

Ondernemingen passen practical expedients (praktische toepassingsmogelijkheden) verschillend toe

Uit de beantwoording van onze vragen naar het al dan niet toepassen van 'practical expedients' die de IASB in de standaard heeft verwerkt, komt geen eenduidig beeld naar voren. Deze practical expedients zien bijvoorbeeld op versimpelde impairmentmodellen voor handelsvorderingen of het voortzetten van de 'oude' IAS 39-regels voor hedge accounting. Waar sommigen voor een practical expedient kiezen, doen anderen dat juist weer niet. Dit verschilt bovendien per practical expedient. Gebruikers van de verslaggeving zullen dus alert moeten zijn op mogelijke verstoringen in de vergelijkbaarheid van de verslaggeving van verschillende ondernemingen.

4. IFRS 15 Omzet uit contracten met klanten

Inleiding

Met IFRS 15 heeft de IASB de oude standaarden over Omzet (IAS 18) en Onderhanden projecten in opdracht van derden (IAS 11) vervangen, standaarden die al in 1993 het licht zagen. Daarnaast is een aantal interpretaties verwerkt in IFRS 15 (IFRIC 13, 15, 18 en SIC 31). IFRS 15 heeft als basis een vijfstappenplan om vast te stellen wanneer er hoeveel omzet moet worden verantwoord uit contracten met klanten. De impact van deze nieuwe standaard op de verslaggeving is afhankelijk van de sector of sectoren waar de onderneming actief is. Bij bijvoorbeeld direct betaalde verkopen in de detailhandel zal de impact op de gerapporteerde omzet normaal gesproken niet materieel zijn.

Vijftien ondernemingen hebben aangegeven dat IFRS 15 een significante invloed zal hebben op hun financiële verslaggeving. Hierna geven we een overzicht van de belangrijkste uitkomsten uit die vijftien ingevulde vragenlijsten.

Ondernemingen hebben nog weinig de dialoog gezocht met gebruikers in de overgang naar IFRS 15

Van de vijftien ondernemingen geven slechts twee aan ook met gebruikers te hebben gesproken over de transitie naar IFRS 15. Dit is beduidend minder dan bij de ondernemingen die IFRS 9 als significant hebben aangemerkt. De communicatie met gebruikers over de gevolgen van de nieuwe standaard voor bijvoorbeeld waarderingsmodellen en trendanalyses van beleggers is van groot belang om de invoering van nieuwe standaarden zo goed en geruisloos mogelijk in de markt te laten verlopen. Overigens geven alle vijftien respondenten aan dat de CFO bij de invoering van IFRS 15 is betrokken. Slechts bij één van de vijftien ondernemingen is de externe accountant (nog) niet betrokken bij de invoering.

Bij de invoering van IFRS 15 is in dertien gevallen nog geen inzicht in de kwantitatieve impact
Slechts twee (andere ondernemingen dan bij het vorige punt) van de vijftien ondernemingen hebben bij het invullen van de vragenlijst aangegeven al een toelichting te hebben gegeven op de kwantitatieve impact van de invoering van IFRS 15. ESMA heeft in haar publicatie van 28 oktober 2017⁹ ook gerapporteerd dat veel ondernemingen de kwantitatieve toelichtingen nog niet gegeven hebben. Met onze resultaten wordt dat beeld bevestigd voor de Nederlandse markt.

IFRS 15 heeft impact bij iets meer bedrijven dan IFRS 9, waaronder bij Telecombedrijven en bouwbedrijven

Voor de meeste bedrijven zal er in de omzetverantwoording niet veel veranderen. Van de vijftien die aangeven wel een significante impact te verwachten, geven de meesten aan dat ook de toelichtingen een aantal belangrijke veranderingen te wachten staat (zie grafiek 2 - hoge en gemiddelde impact op toelichtingen in totaal tien van de vijftien). Wij kunnen ons voorstellen dat bij ondernemingen waarvan de omzet zelf niet direct geraakt wordt, nieuwe toelichtingsvereisten wel degelijk een impact zullen hebben op de rapportages binnen de groep. Werkmaatschappijen zullen nieuwe informatie moeten opleveren om te voldoen aan nieuwe toelichtingsvereisten. Er is

⁹ Zie voetnoot 5.

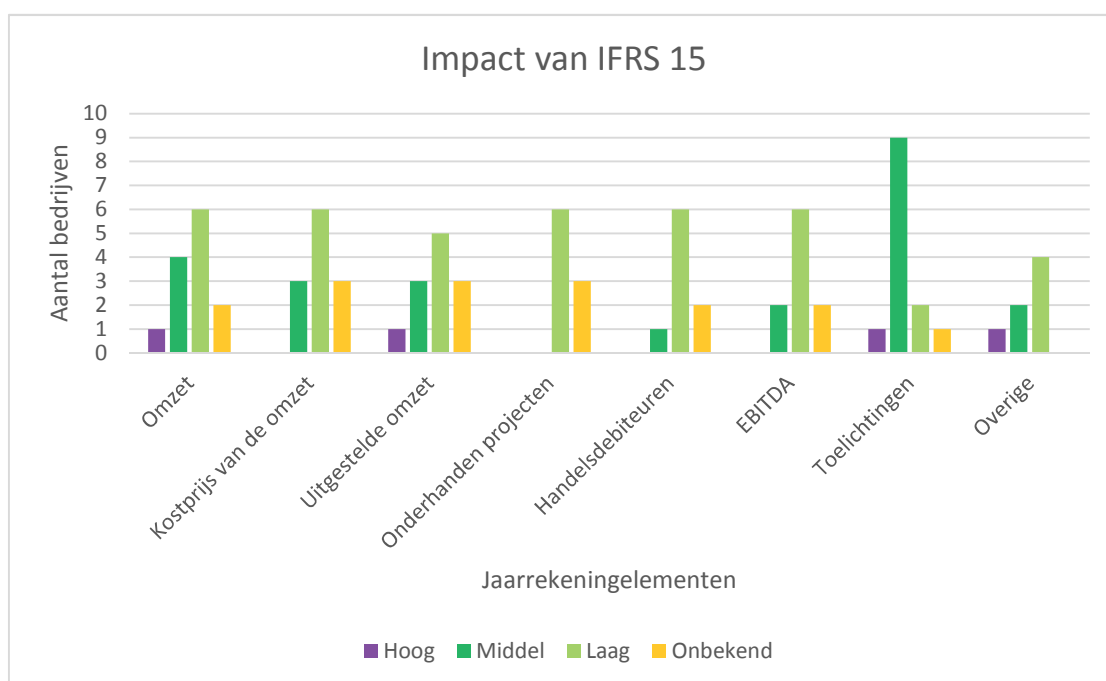
een grotere spreiding van sectoren onder de vijftien respondenten dan bij IFRS 9; zij zijn onder andere actief in de branches telecom, bouw en biotechnologie.

Nog niet bij alle ondernemingen is duidelijk óf IFRS 15 impact zal hebben

Twintig ondernemingen van de 103 hebben aangegeven dat het nog niet duidelijk is óf de invoering van IFRS 15 impact zal hebben. De meeste van deze ondernemingen hebben overigens geen bedrijfsmodel dat gestoeld is op meerdere prestatieverplichtingen in één contract. Hierdoor ligt een grote impact op de primaire overzichten niet direct in de lijn der verwachtingen. Verder geven slechts twee ondernemingen tijdens het invullen van de vragenlijst aan, nog niet gestart te zijn met de invoering van IFRS 15. Bijna alle ondernemingen geven aan te verwachten uiterlijk in de jaarrekening 2017 de impact te kunnen toelichten. Eén onderneming geeft aan pas in het halfjaarbericht 2018 een toelichting op het kwantitatieve effect te kunnen geven. Dat is laat, zeker als er significante effecten blijken te zijn.

Impact van IFRS 15 op de financiële verslaggeving

Uit onderstaande grafiek blijkt bijvoorbeeld dat van de vijftien ondernemingen er vijf een hoge (één) of gemiddelde (vier) impact verwachten op de omzet. Over alle 103 respondenten heen is er dus sprake van een beperkt effect op de te rapporteren omzet.

Grafiek 2: Impact van IFRS 15 op jaarrekeningelementen

Practical expedients (praktische toepassingsmogelijkheden) verschillend toegepast

Ook bij de toepassing van IFRS 15 is het beeld over het al dan niet toepassen van practical expedients niet eenduidig. Zo kiest ten aanzien van de opgenomen overgangsbepaling nagenoeg de helft van de respondenten ervoor de vergelijkende cijfers over het jaar 2017 aan te passen, de andere helft doet dit juist niet. Gebruikers van de verslaggeving zullen dus alert moeten zijn op mogelijke verstoringen in de vergelijkbaarheid van de verslaggeving van verschillende ondernemingen.

5. IFRS 16 Leases

Inleiding

Voor boekjaren startend op of na 1 januari 2019 zal IFRS 16 gelden. Deze standaard vervangt IAS 17 over leases. Voor lessors ('verhuurders') zal de nieuwe standaard niet veel impact op de verslaggeving hebben, voor lessees ('huurders') mogelijk wel. Waar IAS 17 onderscheid maakte tussen financial lease (het geleased actief op de balans van de lessee) en operational lease (zogenaamde 'off balance' financiering), vervalt dit onderscheid voor lessees in IFRS 16.

Ondernemingen moeten vanaf de invoering van IFRS 16 de leasecontracten op de balans verantwoorden. Hierdoor ontstaan er veranderingen in bijvoorbeeld solvabiliteitsverhoudingen (immers, de creditzijde van de balans zal meer verplichtingen tonen wanneer deze onder IFRS 16 op de balans komen), maar ook zal de EBITDA stijgen doordat de operationele kosten dalen. Rentelasten zullen daarnaast apart zichtbaar worden. Daarmee verandert de rentedekking (rentelast/EBITDA) ook. Bij ondernemingen die leningconvenanten hebben afgesloten die niet GAAP-vast zijn, kunnen deze veranderingen problemen in de financiering opleveren.

58 ondernemingen hebben aangegeven dat IFRS 16 een significante impact op hun financiële verslaggeving zal hebben. Hierna geven we een overzicht van de belangrijkste bevindingen uit deze 58 ingevulde vragenlijsten.

Veel meer ondernemingen verwachten een significant effect van IFRS 16 op de financiële verslaggeving in vergelijking met het effect dat zij verwachten van IFRS 9 en IFRS 15

Hoewel de standaard een jaar later ingaat dan IFRS 9 en IFRS 15 zijn de meeste ondernemingen zich al aan het voorbereiden op IFRS 16. Slechts een drietal ondernemingen geeft aan nog niet gestart te zijn met de overgang naar IFRS 16. 58 ondernemingen zijn van mening dat de standaard een grote impact zal hebben op hun verslaggeving, waarbij vooral het totaal aan activa, het totaal aan verplichtingen en de EBITDA in de schijnwerpers zullen staan. Het totaal aantal ondernemingen dat vooralsnog niet zeker is van de impact van de standaard op de verslaggeving is veertien.

De kwantitatieve toelichting op de effecten van IFRS 16 is nog niet veel gegeven

Van de 36 ondernemingen die aangeven dat ze al wel een kwalitatieve toelichting hebben gegeven op de effecten van IFRS 16 op de financiële verslaggeving, geven maar 8 aan ook al de kwantitatieve effecten van de invoering van IFRS 16 te hebben gecommuniceerd aan de markt. Daarnaast geven 20 van de 58 ondernemingen aan de kwantitatieve toelichting in de jaarrekening 2017 op te nemen.

Deze standaard gaat een jaar later in dan IFRS 9 en IFRS 15. De ondernemingen hebben dus een jaar langer om de markt goed en tijdig te informeren over de impact van IFRS 16 op hun financiële verslaggeving. Gezien het feit dat IFRS 16 enerzijds minder ingewikkeld is om te implementeren dan de andere twee standaarden en anderzijds een veel grotere impact heeft op de verslaggeving van veel meer ondernemingen, verwacht de AFM dat ondernemingen de markt tijdig informeren over de kwalitatieve en kwantitatieve effecten van de invoering van IFRS 16.

De AFM roept daarom ondernemingen op de gebruikers van financiële verslaggeving zo snel mogelijk, maar in ieder geval voor de jaarrekening 2018 te informeren over de kwantitatieve effecten.

Twaalf ondernemingen zijn van plan IFRS 16 vervroegd toe te passen

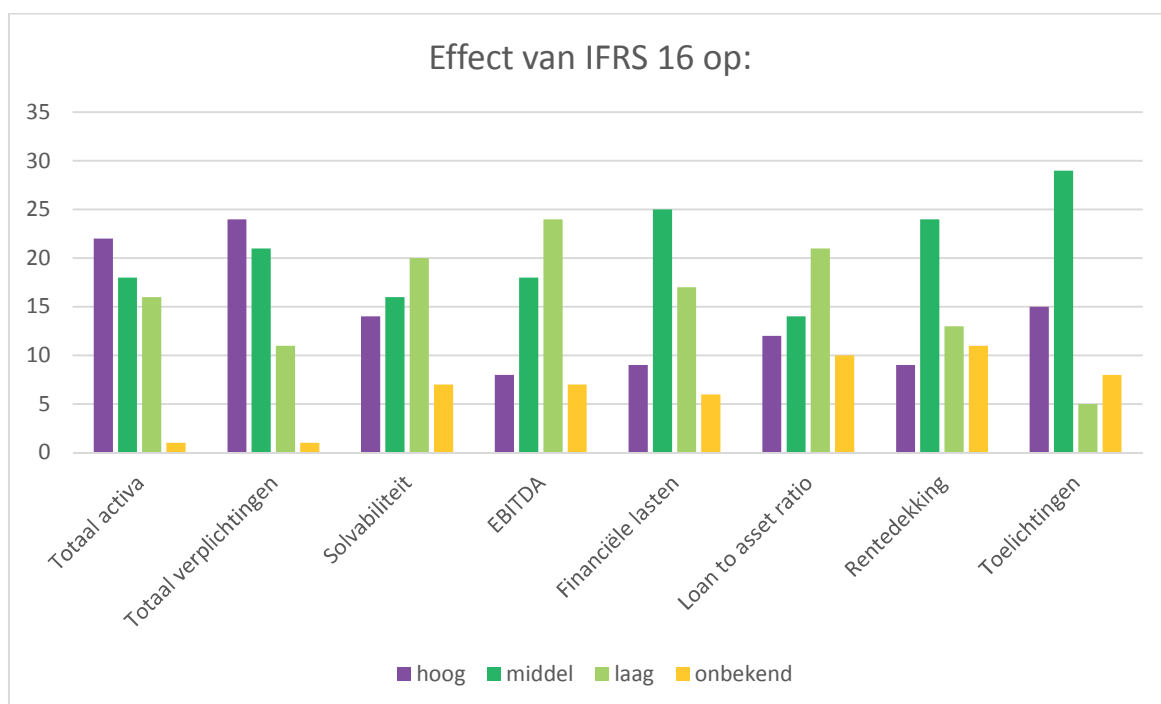
Twaalf ondernemingen geven aan IFRS 16 vervroegd toe te willen passen als het goedkeuringsproces in de EU hiervoor op tijd wordt afgerond (IFRS 16 was ten tijde van het invullen van de vragenlijst nog niet goedgekeurd¹⁰). Acht van deze ondernemingen geven aan dat IFRS 16 een significante impact op de verslaggeving zal hebben.

Ook bij de invoering van IFRS 16 zien we dat ondernemingen weinig hebben gesproken met gebruikers over de gevolgen van IFRS 16

Nagenoeg alle ondernemingen die een significant effect van IFRS 16 op haar verslaggeving zien, betrekken bij de invoering van de standaard de CFO en de externe accountant. Een twaalfstal zegt ook met gebruikers te hebben gesproken in dat proces. Ook hier is het van groot belang dat juist de gebruiker tijdig wordt geïnformeerd over de effecten van veranderende spelregels bij de verslaggeving op die verslaggeving of op de onderneming.

IFRS 16 heeft een grote impact op veel jaarrekeningelementen

Uit de beantwoording door de beursgenoteerde ondernemingen die een significante impact van IFRS 16 op de jaarrekening verwachten, dient zich onderstaand beeld aan.

Grafiek 3: Impact van IFRS 16 op jaarrekeningelementen

¹⁰ De Europese Commissie heeft IFRS 16 op 9 november 2017 goedgekeurd.

Bijlage 1 Doelstellingen, opzet en populatie van de verkenning

Doelstellingen

Wij hebben een verkenning uitgevoerd naar drie nieuwe internationale verslaggevingsstandaarden om aandacht te creëren voor een tijdige en goede invoering van de nieuwe regels (preventief toezicht). Het doel van de verkenning was een beeld te krijgen van:

- de voortgang van de invoering van de nieuwe IFRSs;
- de impact van de nieuwe IFRSs op de financiële verslaggeving;
- de voortgang bij het informeren van beleggers en andere stakeholders over de impact van de nieuwe IFRSs op de verslaggeving;
- eventuele problemen die beursgenoteerde ondernemingen zijn tegengekomen bij de invoering van de nieuwe IFRSs (in voorkomende gevallen zullen wij contact opnemen met ondernemingen en waar nodig zal casuïstiek in ESMA-verband worden besproken).

Verder was het doel van de verkenning de ondernemingen te stimuleren om tijdig de juiste acties te nemen voor een goede invoering.

Deze verkenning is de eerste stap in een reeks van thematische onderzoeken naar de invoering van IFRS 9, IFRS 15 en IFRS 16 bij beursgenoteerde ondernemingen. Met deze reeks van onderzoeken wil de AFM de invoering van deze nieuwe IFRSs van dichtbij monitoren en het belang van een goede en tijdige invoering en informatie aan de markt over de implicaties daarvan benadrukken.

Opzet

Onze verkenning bestond uit het op 30 juni 2017 uitzetten van een online vragenlijst over de invoering van de nieuwe IFRSs en de beantwoording ervan te analyseren. We hebben per standaard vragen gesteld over:

- de impact van de standaard op de verslaggeving;
- de wijze en de timing van communiceren met de markt over de effecten van de invoering;
- op welke posten de standaard impact heeft;
- de governance rond de invoering;
- issues die tijdens de invoering naar voren zijn gekomen.

Naast deze rapportage hebben we individuele ondernemingen benaderd/gaan we individuele ondernemingen benaderen, waar de beantwoording van de vragenlijst voor ons tot vragen leidde. Deze één op één contacten zullen uiteraard niet tot een openbare rapportage leiden.

Populatie

Wij hebben onze vragenlijst uitgezet bij alle beursgenoteerde ondernemingen die:

- Nederland als lidstaat van herkomst hebben;
- in Europa genoteerd zijn aan een gereguleerde markt; en
- een geconsolideerde IFRS-jaarrekening opstellen.

Op 30 juni 2017 hebben wij 135 ondernemingen die bij ons onder toezicht staan een online vragenlijst gestuurd. 103 van de 135 ondernemingen hebben deze vragenlijst ingevuld. De

informatie die we met de vragenlijsten hebben verzameld, hebben wij voor deze rapportage niet gecheckt met bijvoorbeeld informatie in jaarrekeningen of halfjaarberichten. De uitkomsten van deze verkenning zijn een samenvatting van de observaties en standpunten van de beursgenoteerde ondernemingen zelf, waarbij we op ondernemingsniveau naar plausibiliteit van de antwoorden hebben gekeken. Alle in dit rapport besproken uitkomsten hebben dus uitsluitend betrekking op deze 103 ondernemingen en geven geen algemeen oordeel over de markt als geheel of over andere ondernemingen dan die 103. Bovendien hebben de beursgenoteerde ondernemingen onze vragenlijst in het derde kwartaal ingevuld. Naarmate het einde van 2017 dichterbij komt, kunnen er nieuwe ontwikkelingen zijn die van invloed zijn op de overgang.

Autoriteit Financiële Markten
T 020 797 2000 | F 020 797 3800
Postbus 11723 | 1001 GS Amsterdam
www.afm.nl

De tekst is met zorg samengesteld en is informatief van aard. U kunt er geen rechten aan ontleen. Door besluiten op nationaal en internationaal niveau is het mogelijk dat de tekst niet langer actueel is wanneer u deze leest. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is niet aansprakelijk voor de eventuele gevolgen – zoals bijvoorbeeld geleden verlies of gederfde winst – ontstaan door acties ondernomen naar aanleiding van deze tekst.